

550309-1

Když se člověk dozvěděl, že nejenom není středem vesmíru, nýbrž že vesmír je vůči němu hluchý, netečný, cizí, ba dokonce často i nepřátelský, pak není mnoho cest, které by nevedly ke skepsi. Člověk ovšem bezprostředně ví o své ceně, "ví svou cenu", a nemůže k ní hledat a najít cestu *pouze* oklikou – přes skutečné věci světa kolem sebe, přes vesmír. Chce však tuto svou bezprostředně zažívanou a cítěnou "hodnotu" nějak podepřít, neboť se mu zdá, že ji vidí ohroženu. - Je otázka, zda vůbec tento pocit ohroženosti není falešný. Co tu je vlastně ohroženo a čím? Ale ještě spíše bude chybný pokus o podepření této vnitřní hodnoty nějak zvenčí, neboť každé takové "podepření" je daleko víc narušením vlastní struktury, jež má hodnotu (= jež je hodnotou).

Jestliže je člověk ve vesmíru opravdu čímsi zvláštním, pak jeho předním úsilím musí být, aby *byl*. Jeho hlavní, ústřední vztah musí být vztahem k sobě samému. Člověk musí odmítnout všechno objektivní, co by mělo být cílem, předmětem jeho nejvlastnějšího, nejpodstatnějšího vztahu. A hledá-li přece předmět svého podstatného vztahu, který by byl v jistém smyslu slova mimo něj, pak to musí být leda něco, co zakládá jeho zvláštnost, jedinečnost, individuálnost, osobitost a přímo osobnost. Bylo by zřejmým šálením rozumu i smyslů, kdybychom něco takového hledali mezi objektivními věcmi, které tu jsou jaksi před námi: muselo by to být vždy něco vyššího než člověk, buď polobůh či bůh, anebo nadčlověk. A vždy by se i pro tyto výstřední "předměty" znovu kladla otázka, odkud až kam „jsou“, kde je záruka proti jejich ohroženosti a v čem spočívá, atd. To však jsou všechno výmysly; nic vyššího než právě člověk ve vesmíru objektivně neexistuje – pokud alespoň víme ze své planety a pokud nám nejde o otázku biologickou, nýbrž o otázku vědomí a svědomí, rozumu a oduševnělosti. Proto základem lidského úsilí musí být úsilí o vlastní bytí.

Co však je bytím člověka a co k němu patří podstatně? Jestliže člověk přerůstá vesmírné bytosti svou úrovní, je jasno, že jenom částečně a jenom v nižších funkcích svého bytí se může opírat o věci světa kolem sebe. Proto základem lidského úsilí musí být úsilí o vlastní bytí.

Co však je bytím člověka a co k němu patří podstatně? Jestliže člověk přerůstá vesmírné bytosti svou úrovní, je jasno, že jenom částečně a jenom v nižších funkcích svého bytí se může opírat o věci světa kolem sebe. Jeho úroveň je charakterizována tím, že je vidět, oč se opírá, ale není vidět nic, k čemu by mířila a čeho by případně byla sama oporou. Jinými slovy: jenom na jedné straně j obklopena lidská úroveň pevnou skutečností; na druhé straně musí čelit něčemu, co je prázdné, kde není objektivita nebo kde objektivita je ničím, nicotou, čili musí čelit nicotě. Neříkám, že to je odhalená nicota; nikoliv. Je zakryta tak, že se může ztát prostorem nejrozličněji zaplněným. Ale není tomu tak. Nicota není zaplněna, ale je stále zaplňována, rušena, zabírána, likvidována člověkem, aniž by ovšem ubývala. A proti této nicotě musí člověk uhájit své bytí právě tak jako proti tlaku nižších úrovní objektivity.

Je zřejmé, že obrana proti nicotě nemůže především spočívat v tom, že se jde reflektivně na kořeny a základy vlastního bytí. Je třeba nejprve být a potom teprve reflektovat na své bytí. A v situaci ohroženosti je reflexe velmi nevhodným způsobem, jak čelit ohrožení: vlastně mu pomáhá, protože v pomyslu celé bytí narušuje tím, že je redukuje nebo převádí na základy a prameny, kořeny, zdroje.

Má-li člověk usilovat nejprve o to, aby byl, jde o skutečné bytí a nikoli o jeho pojem. Cesta k němu není cestou reflexe nebo rozvahy, nýbrž cestou plnosti, ucelenosti, cestou vnitřní síly a mohutnosti, cestou sevřenosti a soustředěnosti, individuálnosti a konkrétnosti. A nejen to: je to otázka praktická, nikoli teoretická. Je třeba žít, abychom byli, a je třeba intenzivně a plně žít, abychom intenzivně a plně byli.

Plně žít znamená především žít, tj. prostě žít. A „prostě žít“ opět nejprve znamená žít „prostě“. Co to je prostota života? Je něčím, co chceme zahrnout chválou. Jí je člověk to, čím je, jí zůstává přes všechnu excentricnost svých tuh a tendencí člověkem, tj. čímsi jiným lidským bytostem blízkým, i přírodě blízkým, i vesmíru blízkým, a především sám sobě blízkým, neboť je to právě prostý život, jímž člověk zůstává tím, čím je, jímž se obnovuje, jímž sílí a k němuž se vždy znovu vrací.

Prostý život, tj. nezkorumpovaný, nenarušený, nepokroucený život, to je život hodný lidské bytosti; nesmí si nikdo představovat pod prostotou nějakou primitivnost nebo zase chudobnost, asketismus či dokonce návrat k živočišnosti.

(Mladá Boleslav, 9. 3. 1955, rkp. A5, 7 stran)

(na vytržených 4 linkovaných listech ze sešitu)